

Πόλεμος και Πολιτική

Μάθημα 9^ο: Ναπολεόντειοι Πόλεμοι.
Χρονικό πλαίσιο 1793 – 1815.

Γεώργιος Μαργαρίτης, Καθηγητής
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μάθημα 9^ο

Χρονολογικό πλαίσιο: 1793 – 1815

Ναπολεόντειοι Πόλεμοι

Περιεχόμενα μαθήματος

1. Νέοι παράμετροι του σύγχρονου πόλεμου.
2. Ναπολεόντειοι πόλεμοι (1797-1815).
3. Σύγχρονος πόλεμος.
4. Ειδική Βιβλιογραφία.
5. Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης.

Σκοποί μαθήματος

- Η ανάλυση της στράτευσης της κοινωνίας και η συγκρότηση μαζικού στρατού με αναλώσιμους στρατιώτες.
- Η ανάδειξη της συμβολής των Ναπολεόντειων πολέμων στην επιβολή των κανόνων και της ιδεολογίας της αστικής τάξης.
- Η εμφάνιση στο χαρακτήρα του σύγχρονου πόλεμου (διαίρεση εθνικού στρατού, απομακρυσμένος σχεδιασμός, η βιομηχανία του πολέμου).

Βασικές χρονολογίες:

- 1794 : Ο Ναπολέων Βοναπάρτης διακρίνεται στη μάχη στην Τουλών.
- 1795 : Ο Ναπολέων στην κεντρική πολιτική σκηνή – Διευθυντήριο.
- 1796-1797 : Στρατιά της Ιταλίας.
- 1798-1799 : Αίγυπτος.
- 1799 : Ο Ναπολέων Πρώτος Ύπατος.
- 1804 : Ο Ναπολέων Αυτοκράτορας των Γάλλων.
- 1805- 1806 : Αούστερλιτς – Ιένα. Η Ναπολεόντεια Ευρώπη.
- 1812 : Εκστρατεία στη Ρωσία.
- 1814 : Μάχη των Εθνών στη Λειψία.
- 1815 : Βατερλώ – τέλος της ναπολεόντειας εποχής.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1^η ενότητα

Νέοι παράμετροι του σύγχρονου πόλεμου

Εισαγωγή στην πολεμική αναμέτρηση κοινωνιών 1/2

Μετά τις καινοτομίες που έφερε η Γαλλική Επανάσταση ο πόλεμος έπαψε πλέον

- να είναι μια αναμέτρηση ανάμεσα σε δύο αντίπαλα καθεστώτα,
- μια αναμέτρηση της ισχύος που διέθεταν οι ηγεμόνες, οι βασιλείς.

Εισαγωγή στην πολεμική αναμέτρηση κοινωνιών 2/2

Επρόκειτο πλέον για σύγκρουση ανάμεσα σε δύο κοινωνίες.

- Το ζητούμενο δεν ήταν η καταστροφή του αντίπαλου στρατού – και η υποταγή στη θέληση του νικητή του αντίπαλου καθεστώτος –
- αλλά πλέον η καταστροφή της αντίπαλης κοινωνίας από την οποία προερχόταν και της οποίας ήταν τμήμα ο στρατός.

Οι σύγχρονοι στρατιώτες 1/2

Οι στρατιώτες της νέας εποχής δεν έμοιαζαν με τους αντίστοιχους του Παλαιού Καθεστώτος:

- δεν ήσαν πλέον ακριβοί επαγγελματίες –
- **ήταν πολίτες που λάμβαναν μια στοιχειώδη στρατιωτική εκπαίδευση**
- **και οι οποίοι καλούνταν στα όπλα μόνο στο διάστημα που η πατρίδα – η αστική τάξη – τους είχε ανάγκη.**

Οι σύγχρονοι στρατιώτες 2/2

- Υπήρχαν πλέον **άφθονοι διαθέσιμοι στρατιώτες** – οι μόνοι περιορισμοί προέρχονταν από τις δυνατότητες των μηχανισμών υποστήριξης.
- Ήσαν, με άλλα λόγια, **άφθονοι, άρα φθηνοί, άρα αναλώσιμοι**: αυτό, στη στρατιωτική τέχνη σήμαινε πολλαπλασιασμό των “αποδεκτών απωλειών” – άρα απαιτούσε πιο σύνθετο σχεδιασμό.

Μαζικοί στρατοί

- Οι μαζικοί στρατοί του σύγχρονου κόσμου απαιτούσαν την υποταγή όλων των πόρων ενός έθνους στην συντήρηση και στη λειτουργία τους.
- Το κράτος αναλάμβανε ετούτο το καθήκον και έτσι έγινε περισσότερο πολύπλοκο από ποτέ άλλοτε καθώς ανέλαβε πλέον να ταξινομήσει και να ελέγξει κάθε λειτουργία της κοινωνίας.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

2^η ενότητα

Ναπολεόντειοι πόλεμοι (1797-1815)

Η επιβολή των κανόνων της αστικής τάξης στην Ευρώπη

Οι πόλεμοι που ονομάστηκαν Ναπολεόντειοι – καθώς δέσποζε σε αυτούς η προσωπικότητα του Ναπολέοντα Βοναπάρτη

- **δεν αποσκοπούσαν στην κατάκτηση εδαφών**
- **ή την απόκτηση επιμέρους πλεονεκτημάτων.**
- **Στόχευαν στην επιβολή των κανόνων που είχε θεσπίσει μια νέα κοινωνική τάξη – η αστική – σε ολόκληρη την Ευρώπη.**

Ιδεολογικό υπόβαθρο της σύγκρουσης

Το απόλυτο του διαβήματος γέννησε παράπλευρα πεδία αναμέτρησης:

- την ιδεολογία,
- τον εκπορευόμενο φανατισμό,
- την πολιτική διάσταση της σύγκρουσης.

Πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης

Οι ναπολεόντειοι πόλεμοι επέφεραν

- για πρώτη φορά στον σύγχρονο κόσμο
- πολιτική ενοποίηση της ευρωπαϊκής ηπείρου
- πάνω σε ενιαίο
 - οικονομικό,
 - θεσμικό
 - και τελικά πολιτικό σύστημα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

3^η ενότητα

Σύγχρονος πόλεμος

Η γέννηση της μεραρχίας 1/2

- Οι στρατοί της νέας εποχής ήσαν πολύ μεγαλύτεροι από εκείνους που ως τότε είχαν παραταχθεί στα πεδία των μαχών.
- Πολύ συχνά αυτό σήμαινε ότι έπρεπε
 - να συγκροτήσουν διαφορετικές στρατιές,
 - να ακολουθήσουν ανεξάρτητες διαδρομές
 - και να πολεμήσουν σε πολλά διαφορετικά μέτωπα.

Η γέννηση της μεραρχίας 2/2

- Δημιουργήθηκε έτσι η ανάγκη διαίρεσης του εθνικού πλέον στρατού σε μικρότερα σώματα, σε υποδιαιρέσεις η καθεμία από τις οποίες θα μπορούσε ανεξάρτητα να διεξαγάγει στρατιωτικές επιχειρήσεις :
- η ανάγκη αυτή γέννησε τη βασική στρατιωτική μονάδα του σύγχρονου πολέμου, τη **μεραρχία** (γαλλικά division = διαίρεση).

Απομακρυσμένος σχεδιασμός του πολέμου 1/2

- Οι νέες συνθήκες απομάκρυναν τον ηγέτη από το πεδίο της μάχης.
- Ολοένα και πιο συχνά ο σχεδιασμός των επιχειρήσεων θα γινόταν
 - μακριά από τη σύγκρουση
 - σε οργανωμένους χώρους όπου θα συγκεντρώνονταν οι επιτελικές υπηρεσίες – ένα είδος κυβέρνησης του πολέμου.

Απομακρυσμένος σχεδιασμός του πολέμου 2/2

- Ο σχεδιασμός γινόταν πάνω στο χάρτη, με πολύπλοκους υπολογισμούς.
- Το ίδιο συνέβαινε με την προετοιμασία του πολέμου που πλέον άλλαζε ριζοσπαστικά την ίδια τη λειτουργία της κοινωνίας.

Η τεχνολογία και η βιομηχανία στην υπηρεσία του πολέμου 1/2

- Η τεχνολογία και συνακόλουθα
- η βιομηχανία
- κλήθηκε επίσης να υπηρετήσει και να προσαρμοστεί στις νέες στρατιωτικές ανάγκες.

Η τεχνολογία και η βιομηχανία στην υπηρεσία του πολέμου 2/2

- Χρειάζονταν πλέον αληθινά βιομηχανικά συγκροτήματα για να κατασκευάσουν
- τον τεράστιο αριθμό ομοιόμορφων στολών,
- υποδημάτων,
- ειδών στρατοπεδείας,
- όπλων με τα ίδια χαρακτηριστικά – ως την πιο μικρή λεπτομέρεια – μεγάλους αριθμούς πυροβόλων, οχημάτων, πυρομαχικών, εκρηκτικών.

Το σύγχρονο κράτος και η πολιτική

- Όλες ετούτες οι καινοτομίες στο πεδίο του πολέμου

έγιναν ταυτόχρονα στοιχεία συγκρότησης του σύγχρονου κράτους.

- Ο επιτελικός σχεδιασμός
- το πολιτικό σχέδιο

έγινε βάση της πολιτικής.

Η συμβολή της βιομηχανικής επανάστασης στο σύγχρονο πόλεμο

- Οι σύγχρονοι πόλεμοι, όπως διαμορφώθηκαν στην ναπολεόντεια εποχή,
- επικαλούνταν την βιομηχανική επανάσταση,
- μέσα από τις καινοτομίες της οποίας θα αξιοποιούσαν στον υπέρτατο βαθμό τις νέες τους δυνατότητες.

Ειδική βιβλιογραφία

- Forrest Alan, *Conscripts and Deserters: The Army and the French Society during Revolution and the Empire*, (1989).
- Bertrand Jean-Paul, *The Army of the French Revolution: From Citizen-soldier to Instrument of Power*, (1988) Princeton U.P.
- Luvaas Jay, *Napoleon and the Art of War*, (1999, Free Press).
- Epstein Robert M., *Napoleon's Last Victory and the Emergence of Modern War*, (1994, Kansas Univ. Press).
- Glover Michael, *Warfare in the Age of Bonaparte*, (2004, Pen and Sword).
- Connelly Owen, *The Wars of the French Revolution and Napoleon, 1792-1815*, (2005, Routledge).
- Holtman Robert B., *The Napoleonic Revolution*, (1967, Lippicott).
- Rothenberg Gunther, *The Napoleonic Wars (Smithsonian History of Warfare)*, (2006, Harper Perennial).

Ασκήσεις αυτοαξιολόγησης

1. Σε ποια κυρίως σημεία διαφέρουν οι μοναρχικοί στρατοί του Παλαιού Καθεστώτος από τους εθνικούς στρατούς που δημιούργησε η Γαλλική Επανάσταση;
2. Με ποιον τρόπο συνέβαλε το μέγεθος και η πολυπλοκότητα των στρατών της ναπολεόντειας εποχής στην ισχυροποίηση του Κράτους;
3. Τι σημαίνει «αναλώσιμοι» όταν αναφερόμαστε στους στρατιώτες των ναπολεόντειων στρατιών;

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γιώργος Μαργαρίτης.
«Πόλεμος και Πολιτική. Οι Ναπολεόντειοι Πόλεμοι 1793 – 1815». Έκδοση:
1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS228/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

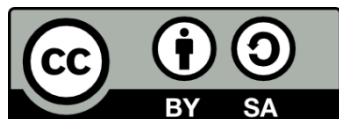
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος 9^{ου} Μαθήματος

Επεξεργασία: Γαβριέλα Λ. Μαζαράκη
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013 – 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

